

Sygn. akt III AUa 1981/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

Sędziowie: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

SSA Barbara Pauter

Protokolant: Robert Purchalak

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2016 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o emeryturę

na skutek apelacji J. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 24 sierpnia 2015 r. sygn. akt V U 1374/15

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. P. prawo do emerytury poczynając od dnia 24 marca 2015 r.;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 165 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Opolu Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie J. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 17 kwietnia 2015 r., odmawiającej przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca J. P., urodzony w (...), na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentował ogólny staż ubezpieczeniowy w wysokości 25 lat, 6 miesięcy, 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych w tym 14 lat, 9 miesięcy i 3 dni stażu

pracy w szczególnych warunkach od dnia 16 stycznia 1984 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. w (...) SA w L. na stanowisku maszynisty ciężkich maszyn budowlanych.

W dniu 24 marca 2015 r. wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 17 kwietnia 2015 r. organ rentowy odmówił mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, wskazując w uzasadnieniu, że wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy nie uwzględnił odwołującemu się do czasokresu pracy w szczególnych warunkach jego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w T. od dnia 1 czerwca 1982 r. do dnia 15 stycznia 1984 r., gdyż wnioskodawca za ten okres zatrudnienia nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca w okresie od dnia 10 lipca 1973 r. do dnia 31 maja 1982 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w T., a następnie od dnia 1 czerwca 1982 r. do dnia 15 stycznia 1984 r. w Przedsiębiorstwie (...) w T.. Był to jeden zakład pracy posiadający kilka oddziałów, między innymi w B., O., T. i L.. Zajmował się pracami ziemnymi, prowadząc budowy melioracyjne przy pomocy ciężkiego sprzętu budowlanego, koparek i spycharek.

J. P. w okresie zatrudnienia począwszy od dnia 10 lipca 1973 r. do dnia 15 stycznia 1984 r. nie posiadał uprawnień operatora spycharki. Początkowo zatrudniony był przez okres 2 tygodni jako kopacz (kopał rowy przy pomocy łopaty), a następnie w charakterze pomocnika operatora spycharki. Do obsługi spycharek przydzielano 2 osoby w ten sposób, że jedna z nich była operatorem i obsługiwała maszynę a druga (pomocnik operatora) przyuczała się do zawodu. Po zakończonej pracy pomocnik operatora musiał zadbać o czystość maszyny, usunąć ewentualne uszkodzenia, uzupełnić olej i paliwo. W wypadku zatopienia się spycharki wraz z innym pracownikiem podkładał belki pod gąsienice. Pomocnik nie mógł samodzielnie wykonywać czynności operatorskich, gdyż nie miał do tego uprawnień. Wnioskodawca starał się często wykonywać te czynności, by nauczyć się tego zawodu i w końcu uzyskać uprawnienia operatora. W czasie zatrudnienia w okresie od dnia 10 lipca 1973 r. do dnia 15 stycznia 1984 r. odbywał kurs operatorów spycharek jednak nie zdał egzaminu końcowego i w dalszym ciągu wykonywał obowiązki pomocnika operatora.

Uprawnienia operatora spycharki otrzymał dopiero po zatrudnieniu się w Oddziale w L..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji, powołując się na przepisy art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w/s wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stwierdził, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, by wykazał on co najmniej 15-letni staż pracy w warunkach szczególnych.

Spornym pozostawało więc, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni staż pracy w warunkach szczególnych, bowiem ZUS na podstawie złożonych świadectw pracy zaliczył mu jedynie 14 lat, 9 miesięcy i 3 dni tego rodzaju pracy. Nadto wnioskodawca nie złożył oświadczenia co do członkostwa w Otwartym Funduszu Emerytalnym.

Co do okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w T. od dnia 10 lipca 1973 r. do 31 maja 1982 r. oraz w Przedsiębiorstwie (...) w T. od 1 czerwca 1982 r. do 15 stycznia 1984 r. Sąd ten wskazał, że wnioskodawca nie uzyskał uprawnień operatora spycharki. Mimo odbycia kursu w tym zakresie nie zdał egzaminu końcowego i nie został również dopuszczony przez pracodawcę do samodzielnego wykonywania tego zawodu. Do obsługi każdej maszyny przydzielane były 2 osoby - operator i pomocnik operatora. Sam operator obsługiwał maszynę i wykonywał samodzielnie wszystkie prace ziemne, natomiast pomocnik zajmował się czynnościami pomocniczymi jak czyszczenie maszyny, drobne naprawy i bieżąca obsługa polegająca na uzupełnieniu paliwa czy oleju silnikowego. Sama praca pomocnika na spycharce ograniczała się do przyuczenia do wykonywania tego zawodu i miała na celu nabycie w tym zakresie odpowiedniej praktyki. Jednak każdorazowo było to możliwe pod nadzorem wykwalifikowanego pracownika. Odpowiednie uprawnienia do obsługi spycharki otrzymał dopiero po przejściu do kolejnego zakładu.

Reasumując, w ocenie Sądu wnioskodawca w niniejszej sprawie nie wykazał, że posiada wymagany co najmniej 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych.

Z wyrokiem tym w całości nie zgodził się wnioskodawca, wywodząc apelację, w której zarzucił orzeczeniu:

1. nierozpoznanie istoty sprawy, polegające na powierzchownym i ograniczonym przeprowadzeniu przez Sąd I instancji postępowania dowodowego, nastawionym wyłącznie na potwierdzenie założonej z góry tezy, że ubezpieczony mając według dokumentów ustalone przez pracodawcę stanowisko „pomocnika operatora” w okresie od 1 czerwca 1982 r. do 15 stycznia 1984 r., nie wykonywał w tym okresie pracy w szczególnych warunkach;
2. mający wpływ na treść orzeczenia błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w okresie od 1 czerwca 1982 r. do 15 stycznia 1984 r., ponieważ nie odzwierciedlały tego przedłożone dokumenty, choć potwierdzili to przesłuchani w sprawie świadkowie powierzchowne przeprowadzenie postępowania dowodowego, a w szczególności brak wnikliwości i pogłębionej analizy materiału dowodowego.

Do apelacji wnioskodawca dołączył zaświadczenie o ukończeniu kursu dla maszynistów spycharek z dnia 18 marca 1975 r.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji ewentualnie o jego zmianę i przyznanie wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury oraz zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania sądowego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy nie zasługuje na akceptację, przy czym jednocześnie nie ma potrzeby jego uzupełnienia, bowiem zebrany materiał dowodowy jest wystarczający dla uznania, że wnioskodawca posiada co najmniej 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych.

Spór w sprawie dotyczył bowiem ustalenia, czy ubezpieczony udowodnił ww. warunek, przy czym przedmiotem kontrowersji był przede wszystkim okres zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w T. od dnia 10 lipca 1973 r. do 31 maja 1982 r. oraz w Przedsiębiorstwie (...) w T. od 1 czerwca 1982 r. do 15 stycznia 1984 r., którego zarówno organ rentowy, jak i Sąd I instancji nie zaliczył do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Należy wskazać, że przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.:Dz.U.2015.748 ze zm.) pozwala mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m. in. w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym 65 lat oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w/s wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

(Dz.U.1983.8.43 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 tego aktu stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Trzeba wskazać, że rozporządzenie stanowiło akt wykonawczy do ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U.1982.40.267 ze zm.). Utrzymane w większości w mocy przez ustawę o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 ust. 4 tej ustawy) przepisy rozporządzenia określają rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze w § 4 – 15 oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Istotne jest, że co prawda § 1 ust. 2 rozporządzenia zawiera upoważnienie dla właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralnych związków spółdzielczych do ustalania w podległych i nadzorowanych zakładach stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B rozporządzenia, jednak wskazane podmioty nie mogą kreować tych stanowisk pracy w sposób dowolny. Zarządzenie resortowe musi być, wobec powyższego, dostosowane do rozporządzenia Rady Ministrów, w którym zawarty jest kompletny wykaz stanowisk pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Dla uznania zatem konkretnego rodzaju lub stanowiska pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decydujące znaczenie ma to, czy jest to praca wymieniona w rozporządzeniu oraz w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia, natomiast wykazy stanowisk ustalone przez właściwe podmioty w odniesieniu do podległych zakładów pracy mają jedynie charakter techniczno-porządkujący. Jakkolwiek bowiem wykaz resortowy ułatwia identyfikację określonego stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach - w szczególności, jeśli w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia nie wymienia się konkretnych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym, ale trzeba pamiętać, że dla określenia, czy praca była wykonywana przez ubezpieczonego w warunkach szczególnych podstawowe znaczenie mają wykazy zawarte w załączniku A do ww. rozporządzenia.

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy należy wskazać, że Sąd Okręgowy wyszedł z założenia, że tylko i wyłącznie praca na stanowisku operatora spycharki, a więc wprost wymieniona w załączniku do cytowanego powyżej rozporządzenia w wykazie A, w dziale V w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych - praca maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych, którą wnioskodawca wykonywał w warunkach od dnia 16 stycznia 1984 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. jest pracą w szczególnych warunkach.

W tej sytuacji słusznie Sąd I instancji uznał, że sporny okres to zatrudnienie wnioskodawcy od 1 czerwca 1982 r. do 15 stycznia 1984 r. Przedsiębiorstwie (...) w T., w którym wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako pomocnik operatora. Sąd Okręgowy nie uznał tego okresu w związku z brakiem uprawnień operatora spycharki. Z zaświadczenia o ukończeniu kursu dla maszynistów spycharek dołączonego do apelacji wynika, że wnioskodawca od 18 marca 1975 r. posiadał wymagane uprawnienia. Natomiast zarówno organ rentowy, jak i Sąd I instancji uznając, że wnioskodawca bez uprawnień był zatrudniony na stanowisku „pomocnika operatora”, które to stanowisko nie jest wymienione w wykazie do w/w rozporządzenia, a zatem okres ten nie może być uznany za pracę w warunkach szczególnych. Mimo, że zarówno z zeznań świadków i wnioskodawcy wynikało, że wykonywał on obowiązki operatora spycharki, wobec tego wnioskodawca trafnie podnosi w apelacji, że zeznania te nie zostały ocenione prawidłowo.

Wprawdzie w aktach osobowych wnioskodawcy znajdują się dokumenty, w których określano jego zatrudnienie jako zatrudnienie na stanowisku „pomocnika operatora”, to należy wskazać, powołując się na utrwalone w tym zakresie orzecznictwo SN, że decydująca dla oceny pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień do emerytury szczególnej, nie jest nazwa stanowiska pracy, ale faktyczne wykonywanie jej w takich warunkach, które pozwalają

na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia.

W niniejszej sprawie wnioskodawca wykazał ponad wszelką wątpliwość, że w spornym okresie pracował jako operator spycharki, mając stosowne uprawnienia i praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Apelacyjny mając powyższe rozważania na uwadze na zasadzie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu uzasadnia przepis art. 98 § 1 k.p.c. w zw. § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j.: Dz.U. 2013.490 ze zm.) kwotę 135 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, tj. wysokości 75% stawki minimalnej.

SSA Monika Kiwiorska-Pajak SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Barbara Pauter

R.S.